

Mellan forskning och politik: 50 år av samhällsdebatt

Lars Calmfors

Liberalerna

19/10-2021

Mellan
forskning
och
politik

50 ÅR AV SAMHÄLLSDEBATT

Inflationen och kostnadskriserna under 1970- och 1990-talen

- Devalveringsspiral
- Växelkursen anpassades till höga löneökningar – naiv keynesianism
- SNS Kojunkturråd argumenterade för *normpolitik*
  - fast växelkurs som överordnad ekonomisk-politisk norm
- Förslagen mötte först hårt motstånd
- Genomslag 1991 Allan Larsson och senare Anne Wibble
- Normpolitiken ledde fram till det misslyckade kronförsvaret
- Nyanserna gick förlorade i argumentationen för normpolitiken
- Svårt för politikerna att överge politik som de bundit sig för

Arbetsmarknadspolitiken

Då

- Övertro på den aktiva arbetsmarknadspolitiken
- Hejdlös expansion under 1990-talskrisen
- Kunde inte bedrivas effektivt
- Svårt få gehör för kritiken

Nu

- Alltför negativ syn på Arbetsförmedlingen
- Svårare uppgift än tidigare med svaga grupper som står långt från arbetsmarknaden
- Inte forskningsstöd för att privata utförare är effektivare än statliga
- Återigen svårt att få gehör för forskningssynpunkter

EMU-utredningen 1996

- Idealfall för hur samspelet mellan forskning och politik bör fungera?
- Ny fråga utan starka politiska bindningar efter etablerade partilinjer
  - genuint behov av kunskapsunderlag
- Rekommendation om att Sverige inte borde gå med innan vi rätt ut våra makroekonomiska problem
  - asymmetriska makroekonomiska störningar
  - hög arbetslöshet
  - finanspolitik helt inriktad på budgetsanering

Analysuppdrag för att få stöd för de egna ståndpunkterna

Finanspolitiska rådet 2007-11

- Stöd för jobbskatteavdrag, avtrappad a-kassa, nystartsjobb
- Kritik av höjda och differentierade a-kasseavgifter, sänkta sociala avgifter för ungdomar, inflexibla sjukskrivningsregler och borttagen fastighetsskatt
- Upptrappad konflikt med Anders Borg när vi ville ha mer expansiv finanspolitik under den globala finanskrisen

Arbetsmarknadsekonomiska rådet 2015-18

- Enkla jobb med låga löner för att förbättra integrationen av lågutbildade utrikes födda
- Kritik av industrins märkessättning
- Svenskt Näringsliv lade ner rådet
- Konformism i avtalsvärlden gör det svårt att få till stånd nyanserad debatt

Covidpandemin

- I huvudsak klok ekonomisk-politisk hantering
  - försiktighetsstrategi
- Oförsiktig pandemihantering
- Regering – och opposition – borde ha skaffat sig bredare beslutsunderlag
- Ingen politisk debatt om pandemistrategin

Hur ska forskare agera i samhällsdebatten?

- Bara forskningsunderlag eller forskningsunderlag och rekommendationer?
- Intern rådgivning eller extern granskning/debatt?
- Hårt debattklimat
  - Går politiker/organisationsföreträdare hårdare åt forskare än varandra?
  - Sociala medier
  - Ny tendens att ifrågasätta rätten att yttra sig
- Den hårda debatttonen avskräcker yngre forskare från att delta i samhällsdebatten
- Akademiskt meriteringssystem som inte premierar deltagande i samhällsdebatten